

Л.І. Лачкова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

В.М. Лачкова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасні трансформаційні процеси вимагають наукового розв'язання нових економічних завдань, що постали у часі. Серед них особливе місце належить оцінці вартості підприємств під час антикризового управління: у процесах санації, реорганізації чи ліквідації підприємств. Звернення до цієї проблеми обумовлено також і тим, що за результатами приватизації 65% громадян України – значно більше, ніж в інших країнах, стали власниками підприємств.

Підприємство в цілому стає об'єктом купівлі-продажу у процесі приватизації та акціонування, у процесі зміни власників або пошуку санатора у разі банкрутства, при проведенні операцій, пов'язаних із заставою майна, його страхуванням та ін. Об'єктом купівлі-продажу в цьому разі виступає власний капітал підприємства, який на даний момент матеріалізовано у певну сукупність його активів, а також право власності на підприємство як самостійний господарчий суб'єкт ринку. Потреба в оцінюванні вартості майна підприємства у постає у таких основних випадках: банкрутства та ліквідації підприємства, коли оцінювання має на меті визначити вартість ліквідаційної маси; реорганізації підприємства – з метою визначення бази для складання передавального чи розподільного балансу, а також встановлення пропорцій обміну корпоративних прав; продажу підприємства як цілісного майнового комплексу з метою визначення реальної ціни продажу майна; застави майна та визначення кредитоспроможності підприємства для встановлення реальної вартості кредитного забезпечення; санаційного аудиту з метою визначення санаційної спроможності для оцінки ефективності санації; приватизації майна державних підприємств з метою визначення стартової ціни продажу об'єкта приватизації.

Дослідження довели, що оцінювання вартості майна підприємства належить до найскладніших фінансових проблем. З метою вироблення уніфікованих підходів до методології та порядку проведення оцінювання в 1981 році був створений Міжнародний комітет зі стандартів оцінки вартості майна, яким було розроблено ряд стандартів та правил оцінювання. В Україні правові засади здійснення оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності в Україні, її державного та громадського регулювання, забезпечення

створення системи незалежної оцінки майна з метою захисту законних інтересів держави та інших суб'єктів правовідносин у питаннях оцінки майна, майнових прав та використання її результатів визначає Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» Здійснюючи оцінку майна підприємства, слід додержуватись певних принципів. До основних принципів оцінювання вартості майна підприємства більшість фахівців відносять такі: заміщення – полягає у тому, що покупець не заплатить за об'єкт більше за існуючу мінімальну ціну майна з аналогічною корисністю; корисності – зводиться до того, що об'єкт має вартість лише тоді, коли він є корисним для потенційного власника. Корисність може бути пов'язана з очікуванням майбутніх доходів чи інших вигод; оптимального розміру – полягає в тому, що найвищим попитом користуються об'єкти оптимальних розмірів; зміни вартості – вартість об'єкта оцінювання постійно змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників; ефективного використання – серед усіх можливих варіантів експлуатації об'єкта вибирається той, що забезпечує найефективніше використання його функціональних характеристик; розумної обережності – оцінювач має критично (із розумним упередженням) ставитися до всієї інформації, яку йому надає адміністрація об'єкта оцінювання, і, по можливості, перевіряти цю інформацію, звертаючись до незалежних джерел; альтернативності – використання різних методів оцінок майна підприємства та порівняння показників вартості, здобутих у результаті оцінювання. Вітчизняне законодавство, що регулює порядок оцінювання вартості майна підприємств, передбачає застосовувати три методи оцінювання, а саме: методи балансової, ринкової та капіталізованої вартості. Вибір того чи іншого методу оцінювання вартості підприємства залежить від характеру об'єкта оцінювання. На підставі проведеного дослідження можна зазначити, що для правильної організації роботи з оцінювання вартості майна необхідно додержуватись певної послідовності дій, вибравши оптимальну для конкретного об'єкта методіку оцінювання. Загалом оцінювання вартості майна підприємства складається з таких етапів: збір інформації про об'єкт оцінювання; інвентаризація майна; аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства; складання акта обстеження об'єкта оцінювання; експертне або масове оцінювання; складання акта оцінки вартості майна або звіту про його експертну оцінку та висновків експерта про вартість майна підприємства; затвердження результатів оцінювання.

Правильно оцінена вартість підприємства дозволить застосовувати ефективні управлінські рішення.